

عنوان: نقش تجویز منطقی و صحیح کنتراسپتیوها در برنامه ی تنظیم خانواده در مرکز بهداشت شماره 2 اصفهان

نویسندگان: فرشته مغزیان (کارشناس مسئول تنظیم خانواده مرکز بهداشت شماره 2 اصفهان)، نرجس قدیری (کارشناس مسئول واحد سلامت خانواده و جمعیت مرکز بهداشت شماره 2 اصفهان)، مهناز کولانی (مدیر آموزشگاه بهورزی مرکز بهداشت شماره 2 اصفهان)

چکیده: براساس برنامه اجرایی کنفرانس بین المللی جمعیت و توسعه (ICPD-1994) همه کشورهای شرکت کننده متعهد شده اند تا سیاست هایی را اتخاذ نمایند که در سریعترین زمان ممکن و حداکثر تا سال 2015 دسترسی همه مردم کشور خود را به دامنه قابل قبولی از روشهای ایمن و مطمئن تنظیم خانواده و خدمات بهداشت باروری منطبق با قوانین جاری تأمین نمایند. هدف اصلی کمک به خانواده ها در دستیابی به اهداف بهداشت باروری آنها بوده است.

روش اجرا: در مطالعه IMES که در سال 1384 در کشور اجرا شد، نتایجی در زمینه ی بارداری ناخواسته، درصد پوشش روشهای مدرن و سنتی، درصد استفاده از بخش خصوصی و دولتی، درصد رضایت مراجعین از نحوه ی آموزش و مشاوره، درصد استفاده صحیح از قرص، درصد آگاهی از روش اورژانس و سایر موارد در کشور، استان اصفهان و مرکز بهداشت شماره دو اصفهان به دست آمد که ما با استفاده از آن به نتایج زیر دست یافتیم.

نتایج: در صورت استفاده صحیح از روشهای پیشگیری از بارداری و روشهایی که استفاده صحیح از آنها به فرد استفاده کننده ارتباط کمتری داشته یا ارتباطی ندارد (مانند آمپول، IUD، بستن لوله ها و کاشتنی ها) میزان بارداری ناخواسته کاهش خواهد یافت. با افزایش عوارض روشهای پیشگیری از بارداری، استفاده نادرست و نامرتب از آنها افزایش یافته و با افزایش میزان شکست روشها، به دلیل استفاده نادرست، بارداری ناخواسته افزایش خواهد یافت. با توجه به اینکه عوارض روشهای پیشگیری از بارداری دامنه تعریف شده ای دارند، مشاوره درست تنظیم خانواده و آگاهی دادن به گیرندگان خدمت در اولین ارائه خدمت، می تواند نقش مؤثری در کاهش ناراضیتهای آنها و شکایتها و دردی آنها، کاهش استفاده نادرست از روش ایفا کند.

بحث و نتیجه گیری: با توجه به نتایج بررسی های انجام شده و گستردگی پوشش بخش خصوصی در سطح مرکز بهداشت شماره دو اصفهان، پیشنهاد می گردد که هماهنگی های معاونت دارو و غذا، معاونت درمان و معاونت بهداشتی در خصوص اطلاع رسانی به گیرندگان خدمت بیشتر شود. پمفلت های آموزشی که در بخش دولتی توزیع میشود در اختیار کلیه داروخانه ها قرار گرفته تا فرد تحویل دهنده اقلام پیشگیری در بخش خصوصی به مراجعین آموزش و یا تحویل دهد. به طور فصلی تکنسین های دارویی بخش خصوصی مورد آموزش قرار گیرند. نظارت بیشتری در خصوص تأمین امنیت کنتراسپتیوها در بخش خصوصی صورت گیرد. هنگام تحویل اقلام، بدون نسخه اقدام نشود، زیرا عدم توجه به کنتراندیکاسیونهای اقلام پیشگیری از بارداری گاهی باعث بروز صدمات جبران ناپذیری در افرادی خاص می شود. واحدهای دولتی و خصوصی، مطبها و داروخانه ها، هنگام تجویز و تحویل اقلام، پروتکل های مصوبه را با دقت مطالعه و به کار گیرند. پرسنل بهداشتی و درمانی خود را موظف به رعایت دستورالعملهای مربوطه نمایند. در این خصوص بر رعایت اصول مشاوره و حقوق داوطلب تأکید می گردد. بهتر است نتایج حاصل از بررسی های بخش بهداشت در زمینه ی فوق الذکر به اطلاع معاونت دارو و غذا نیز رسانده شود.

کلید واژه ها: روش اورژانس، روشهای مدرن، روشهای سنتی، IMES (Integrated Monitoring Evaluation System)، IUD (Intra Uterine Device)

مقدمه: براساس برنامه اجرایی کنفرانس بین المللی جمعیت و توسعه (ICPD-1994) همه کشورهای شرکت کننده متعهد شده اند تا سیاست هایی را اتخاذ نمایند که در سریعترین زمان ممکن و حداکثر تا سال 2015 دسترسی همه مردم کشور خود را به دامنه قابل قبولی از روشهای ایمن و مطمئن تنظیم خانواده و خدمات بهداشت باروری منطبق با قوانین جاری تأمین نمایند. هدف اصلی کمک به خانواده ها در

دستیابی به اهداف بهداشت باروری آنها بوده است. حق انتخاب روش پیشگیری از بارداری، یکی از حقوق بسیار مهمی است که تداوم استفاده از خدمت را سبب می شود. اختلاف بارز خدمات تنظیم خانواده با برخی دیگر از خدمات سلامت، حق انتخاب ویژه گیرنده خدمت و نه تجویز خدمت توسط ارائه دهنده خدمت است. بررسی های انجام شده در سراسر جهان، بیانگر این امر است که با تحقق حق انتخاب روش توسط گیرنده خدمت، کیفیت خدمت افزایش یافته، گیرنده خدمت با رغبت بیشتر استفاده از خدمت را ادامه خواهد داد.

روش اجرا: در مطالعه IMES که در سال 1384 در کشور اجرا شد، نتایجی در زمینه ی بارداری ناخواسته، درصد پوشش روشهای مدرن و سنتی، درصد استفاده از بخش خصوصی و دولتی، درصد رضایت مراجعین از نحوه ی آموزش و مشاوره، درصد استفاده صحیح از قرص، درصد آگاهی از روش اورژانس و سایر موارد در کشور، استان اصفهان و مرکز بهداشت شماره دو اصفهان به دست آمد که ما با استفاده از آن به نتایج زیر دست یافتیم.

نتایج: این مطالعه نشان می دهد در کشور، استان اصفهان و مرکز بهداشت شماره دو اصفهان میزان بارداری ناخواسته به ترتیب 27/3-30/8-24/4 درصد و درصد پوشش روشهای مدرن به ترتیب 59/1-61/2-59/6 و درصد پوشش روشهای سنتی به ترتیب 22/2-19/2-25/1 میباشد. درصد استفاده از ارائه خدمات پیشگیری از بارداری در بخش دولتی و خصوصی مرکز بهداشت شماره دو اصفهان به ترتیب 35/8 و 64/2 است که به ترتیب بالاترین و پایین ترین میزان را در سطح شبکه های استان به خود اختصاص میدهد. درصد رضایت مراجعین از نحوه آموزش و مشاوره در بخش دولتی و خصوصی به ترتیب 87/8 و 48/8 میباشد. درصد استفاده صحیح از قرص (مصرف صحیح و دانستن فراموشی) در کشور، استان اصفهان و مرکز بهداشت شماره دو اصفهان به ترتیب 31/7-39-30/8 میباشد که رتبه چهاردهم استانی را به خود اختصاص میدهد. میزان بارداری ناخواسته به وقوع پیوسته در سطح مناطق تحت پوشش مرکز بهداشت شماره دو اصفهان در زمانی که از روشهای مدرن پیشگیری از بارداری 50 درصد میباشد و میزان آگاهی استفاده از روش اورژانس در کشور، استان اصفهان و مرکز بهداشت شماره دو اصفهان به ترتیب 74/6-69/6-71/1 درصد بوده است.

بحث و نتیجه گیری: در صورت استفاده صحیح از روشهای پیشگیری از بارداری و روشهایی که استفاده صحیح از آنها به فرد استفاده کننده ارتباط کمتری داشته یا ارتباطی ندارد (مانند آمپول، IUD، بستن لوله ها و کاشتنی ها) میزان بارداری ناخواسته کاهش خواهد یافت. با افزایش عوارض روشهای پیشگیری از بارداری، استفاده نادرست و نامرتب از آنها افزایش یافته و با افزایش میزان شکست روشها، به دلیل استفاده نادرست، بارداری ناخواسته افزایش خواهد یافت. با توجه به اینکه عوارض روشهای پیشگیری از بارداری دامنه تعریف شده ای دارند، مشاوره درست تنظیم خانواده و آگاهی دادن به گیرندگان خدمت در اولین ارائه خدمت، می تواند نقش مؤثری در کاهش نارضایتی ها و شکایتهای و در پی آن، کاهش استفاده نادرست از روش ایفا کند.

با توجه به نتایج بررسی های انجام شده و گستردگی پوشش بخش خصوصی در سطح مرکز بهداشت شماره دو اصفهان، پیشنهاد می گردد که هماهنگی های معاونت دارو و غذا، معاونت درمان و معاونت بهداشتی در خصوص اطلاع رسانی به گیرندگان خدمت بیشتر شود. پمفلت های آموزشی که در بخش دولتی توزیع میشود در اختیار کلیه داروخانه ها قرار گرفته تا فرد تحویل دهنده اقلام پیشگیری در بخش خصوصی به مراجعین آموزش و یا تحویل دهد. به طور فصلی تکنسین های دارویی بخش خصوصی مورد آموزش قرار گیرند. نظارت بیشتری در خصوص تأمین امنیت کنترال دیکاسیونهای اقلام پیشگیری از بارداری گاهی باعث بروز صدمات جبران ناپذیری در افرادی خاص می شود. واحدهای دولتی و خصوصی، مطبها و داروخانه ها، هنگام تجویز و تحویل اقلام، پروتکل های مصوبه را با دقت مطالعه و به کار گیرند. پرسنل بهداشتی و درمانی خود را موظف به رعایت دستورالعملهای مربوطه نمایند. در این خصوص بر رعایت اصول مشاوره و حقوق داوطلب تأکید می گردد. پیشنهاد می گردد نتایج حاصل از بررسی های بخش بهداشت در زمینه ی فوق الذکر به اطلاع معاونت دارو و غذا نیز رسانده شود.

مجموعه مقالات پنجمین سمینار تازه های پرستاری و مامایی
18 و 19 آذرماه 88- دانشکده پرستاری و مامایی

کلیدواژه ها: روش اورژانس، روشهای مدرن، روشهای سنتی، IMES (Integrated Monitoring Evaluation System)
IUD (Intra Uterine Device)